

ТАҚРИЗИ

роҳбари илмӣ, доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор Ҳамроев Фузайлӣ Маҳмадалиевич ба диссертатсияи Сайфуллоева Олуфтамо Мируллоевна дар мавзӯи: “Тақмили механизми ташкили идоракунии ҳамлу нақли мусофирон бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ доктори фалсафа (PhD) аз рӯи ихтисоси 6D050600 –Иқтисодиёт (6D050610– Иқтисодиёти нақлиёт) пешниҳод карда шудааст

Мубрамияти мавзӯи таҳқиқот. Диссертатсияи мазкур ба таҳлили системаи ташкили идоракунии ҳамлу нақли мусофирон бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе ва тақлиди он бахшида шудааст. Таҳқиқот аҳамияти назариявӣ ва маънавият дошта, назария ва амалро дар самти идоракунии нақлиёт муттаҳид мекунад.

Дар шароити шаҳри Душанбе нақлиёти мусофирбарӣ ба яке аз унсурҳои асосии рушди иҷтимоӣ табдил ёфта, ба рушди демографӣ, ташаккули инфрасохтори муосир ва тавсеаи фазои шаҳрсозӣ мусоидат менамояд. Ташкили дурусти қори нақлиёти мусофирбарӣ ба сатҳи сифати зиндагии аҳолии таъсир мусбӣ расонида, ҳангоми арзёбии равандҳои ташаккули иқтисодиву иҷтимоии шаҳрҳо нақши назаррасро иҷро менамояд. Бо таъмини ҳаракати аҳолии ва қонеъ гардонидани талаботи он ҳамчун инфрасохтори асосии хоҷагии шаҳр маҳсуб ёфта, дар таҳкими иқтисодии истеҳсоли ва баланд бардоштани сатҳи хизматрасонӣ ҷойгоҳи махсус дорад.

Нақлиёти автомобилии мусофирбарии шаҳрӣ барои таъмини рушди иқтисодиву иҷтимоии шаҳрҳо ҳангоми муайянсозӣ ва тадқиқи вазифаҳои муосири стратегӣ муҳим буда, иҷрои сиривақтӣ ва босифати онҳо барои қонеъ гардонидани талаботи мусофирон ба ҳамлу нақл равона шудаанд.

Айни замон дар шаҳри Душанбе нақлиёти автомобилии мусофирбарии шаҳрӣ воситаи асосии мусофирбарӣ дар хатсайрҳои мусофиркашонӣ ба ҳисоб рафта, дар фаъолияти шаҳрдорӣ ва иҷрои вазифаҳои иқтисодиву иҷтимоии он нақши муҳимро мебозад. Ин намуди нақлиёт дорои парки техникаи нақлиётӣ мебошад, ки бо назардошти ҳаҷм ва сохтори ҷараёни мусофирбарӣ имкони қонеъ гардонидани талаботи афзоюндаи аҳолии ба хизматрасонии нақлиётиро фароҳам месозад.

Мақсади диссертатсия асосноккунии назариявӣ ва пешниҳоди ҷораҳои амалӣ нисбат ба тақмили механизми идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе ба ҳисоб меравад, ки дар асоси он вазифаҳои зерин дар раванди таҳқиқот иҷро гардиданд:

-таҳқиқи асосҳои назариявӣ-методӣ ҷиҳати муайян кардани нақш ва мавқеъ, омӯзиши асосҳои методӣ ва принципҳои ташкили идоракунии ҳамлу нақли мусофирон бо микроавтобусҳо дар шароити рушди инноватсионӣ, арзёбии хусусиятҳои таҷрибаи хориҷии механизми ташкили идоракунии мусофирбарӣ дар шаҳрҳо;

-таҳлили вазъи муосири ҳамлу нақли мусофирон ва раванди ташкили идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳри

Душанбе, муайян намудани омилҳои таъсиррасон ба ин механизм ва баҳодихии сифати кори микроавтобусҳо;

- баррасии стратегияи рушди мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо, коркарди амсилаи иқтисодию риёзии муайян намудани талабот ба хизматрасонии микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе;

- асоснок ва пешниҳод намудани механизми шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ ва роҳҳои тақмили ташкили идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе.

Асосҳои назариявӣ ва методии рисоларо назарияи иқтисодӣ ба бозорӣ ташкил медиҳад, ки дар тақмили гузаронидани ислоҳоти иқтисодӣ нақши бозасо дорад. Арзёбии ин назария дар қорҳои илмӣ олимони ватанӣ ва хориҷӣ мавриди таҳқиқ қарор дода шуда, инчунин дар санадҳои меъёриву ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар раванди ҳаллу фасли масъалаҳои иқтисодӣ, ташкил ва тақмили системаи мусофирбарӣ дар шаҳрҳо ба таври муфассал таъриф шудааст.

Ҳангоми иҷрои рисола аз тарафи муаллиф усулҳои дедуктивӣ, индуктивӣ, синтез, муқоисавӣ ва системавӣ, таҳлили оморию иқтисодӣ, амсиласозии коррелясионӣ регрессионӣ истифода бурда шудаанд.

Навгониҳои илмӣ диссертатсия дар таҳқиқот ва коркарди назариявӣ ва методӣ оид ба тақмили механизми ташкили идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо ва пешниҳоди тавсияҳои илман асоснок дар мавзуи таҳқиқгардида ифода ёфта, чунин нақшаҳои нисбатан муҳимро дарбар мегирад:

1. ҷанбаҳои назариявӣ-методии мавқеъ ва мақоми мусофирбарӣ бо нақлиёти автомобилӣ таҳлил, принципҳо ва методи ташкили идоракунии ҳамлу нақли автомобилӣ дар шаҳр ба таври аниқ муайян карда шуда, таҷрибаи хориҷии ташкили идоракунии мусофирбарии автомобилӣ омӯхта ва дар асоси онҳо вазифаҳои асосии мақомоти маҳаллии ҳокимияти иҷроияю нақши онҳо дар беҳтаргардонии дастгирии намуди мазкури нақлиёт дар шаҳри Душанбе аниқ карда шуд;

2. ҳолати муосир, рушди имкониятҳо ва ташкили идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе бо назардошти арзёбии асосҳои концептуалии рушди нақлиёти ҷамъиятӣ, раванди мусофирбарӣ, таҳлилу муайян кардани омилҳои асосии таъсиррасон ба кори намудҳои гуногуни нақлиёт, аз ҷумла мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо ба таври муфассал ва баҳодихии сифати онҳо дар шаҳри Душанбе мавриди омӯзиш қарор гирифт;

3. стратегияи рушди мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе, амсилаи иқтисодию риёзии муайян намудани талабот ба хизматрасонии микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе бо назардошти омилҳои асосии таъсиррасон ба сатҳи талаботи мусофирон коркард ва татбиқ карда шуд;

4. самтҳои асосии ташкили идоракунии ҳамлу нақл бо микроавтобусҳо дар шаҳр, ки муносибгардонии шабакаи хатсайрҳо ва системаи идоракунии хизматрасониҳои нақлиётӣ, таҳия ва механизми

шарикӣи давлат ва баҳши хусусӣ дар ин самт муайян ва пешниҳод карда шуд, ки таъмин намудани шароитро барои рушди интиқол, такмилдиҳии фаъолияти системаи ягонаи автоматонидаи идоракунии нақлиёти шаҳр ва рушди системаи муосири пардохти ҳаққи роҳкироро бо назардошти татбиқи рақамикунонии нақлиёт дар давраи то соли 2030 дар шаҳри Душанбе дар бар мегирад.

Аҳамияти назариявӣ таҳқиқот дар васеъгардонии ҷанбаҳои таҳқиқӣ илмию назариявӣ самаранокии ташкили идоракунии мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо зоҳир гардида, ҷиҳати татбиқи механизми шарикӣи давлат ва баҳши хусусӣ дар самти мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо ва баландбардории самаранокии ташкили идоракунии онҳо метавонад заминаҳои боэтиמוד гузорад. Муқаррароти назариявӣ дар рафти таҳқиқот таҳиягардида дар рафти дарсҳои назариявӣ фанҳои бозори хизматрасониҳои нақлиётӣ, иқтисодиёти корхонаи нақлиёти автомобилӣ, маркетинг дар нақлиёт, менечмент дар нақлиёт, банақшагирӣ дар корхонаҳои нақлиёти автомобилӣ, логистикаи нақлиётӣ, ташкили интиқол ва идора дар нақлиёти автомобилӣ, иқтисодиёти соҳа барои донишҷӯёни шуъбаи рӯзона ва фосилавӣ, инчунин аспирантон, муҳаққиқон ва магистрантон дар Донишгоҳи техникии Тоҷикистон ба номи академик М.С. Осимӣ истифода гардидаанд.

Аҳамияти амалии кори диссертатсионӣ ва натиҷаҳои бадастомада аз ҳалли масъалаҳои иҷроӣ мусофирбарӣ бо микроавтобусҳо дар шаҳр иборат аст. Баҳодиҳии сифати кори микроавтобусҳо, омӯзиши селай мусофирон, амсиласозии иқтисодӣ-риёзии ташаккули талабот ба хизматрасонии микроавтобусҳо ва пешгӯии он аҳамияти муҳим дорад. Муқаррарот, ҳулосаҳо ва тавсияҳои, ки дар рафти таҳқиқот ба даст оварда шудаанд, барои татбиқ дар фаъолияти МД “Нақлиёти автомобилӣ ва хизматрасонии логистикӣ” ва МД “Душанбенақлиётҳадамотрасон” қабул карда шудаанд.

Натиҷаҳои таҳқиқот дар маҷмӯаи корҳои илмию амалӣ ва дар маҷаллаҳои тақризшавандаи КОА-и назди Президенти ҶТ нашр шудаанд, ки теъдоди онҳо ба талаботҳои мавҷуда мувофиқат менамоянд.

Таҳлили рисола нишон дод, ки соҳаи таҳқиқ ба бандҳои зерини Шиносномаи феҳристи ихтисосҳои КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз рӯйи ихтисоси 6D050600 – Иқтисодиёт (6D050610 – Иқтисодиёти нақлиёт) мувофиқат мекунад: б.1. Равишҳои назариявӣ ва усулии таҳияи методҳо, механизмҳо ва афзорҳои нави амалкарди иқтисодиёт ва мутобиқшавӣ ба усулҳо, механизмҳо ва афзорҳои мавҷудбудаи амалкарди иқтисодиёт, ташкил ва идоракунии субъектҳои хоҷагидор дар соҳаи нақлиёт; б.2. Мукамалгардонии ташкил ва идоракунии дар соҳаи нақлиёт дар шароити бозорӣ; б.7. Ташҳиси иқтисодии фаъолияти муассиса ва ширкатҳои нақлиётӣ, комплекси нақлиётӣ мамлакат, минтақаҳои он ва ғ.; б.11. Баҳо додан ва баланд бардоштани сифати хизматрасониҳои нақлиётӣ аҳоли ва иқтисодиёти мамлакат; б.28. Стратегияи рушди иқтисодии ҳалқаҳои аввалия ва

муттаҳидшудаи нақлиёт; б.33. Самаранокии ташкилию иқтисодӣ ва сифати хизматрасонӣ дар соҳаи нақлиёт; б.34. Механизми баланд бардоштани самаранокӣ ва сифати хизматрасониҳои нақлиётӣ; б.41. Шарикии давлатию хусусӣ дар соҳаи нақлиёт.

Диссертатсия дорои навоарӣ ва арзишӣ илмӣ буда, барои амалисозии ташкили идораи нақлиёти мусофирбар ва сиёсати шахрдорӣ муфид ва тадбиқшаванда мебошад.

Вобаста ба ин, мо чунин меҳисобем, ки диссертатсияи Сайфуллоева Олуфтамо Мируллоевна дар мавзӯи «Такмили механизми ташкили идоракунии ҳамлу нақли мусофирон бо микроавтобусҳо дар шаҳри Душанбе» барои дарёфти дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), – доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050610– Иқтисодиёти нақлиёт дар асоси талаботи илмӣ-назариявӣ ва амалияи муосир анҷомёфта буда, ҷавобгӯ ба талаботҳои Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ ва унвони илмӣ буда, муаллифи он сазовори дараҷаи илмии доктори фалсафа (PhD), – доктор аз рӯйи ихтисоси 6D050610– Иқтисодиёти нақлиёт мебошад.

Рохбарӣ илмӣ:

**д.и.и., профессори кафедраи
иқтисодиёт ва логистикаи нақлиёти
Донишгоҳи техникии Тоҷикистон
ба номи академик М.С. Осимӣ**

**Дурустии имзои Ф.М. Ҳамроев ро тасдиқ менамоем,
Сардори раёсати кадрҳо ва корҳои махсусӣ
ДТТ ба номи М.С. Осимӣ.**

Ҳамроев Ф.М.
19.09.2025

Қодирзода Н.Ҳ.

Суроға: Ҷумҳурии Тоҷикистон, 734042, ш. Душанбе, хиёбони академикҳо Раҷабовҳо 10. Тел.: +992(372) 21-35-11, +992 (372) 23-02-46, +992 934-10-39-62, E-mail: info@ttu.tj, ttu@ttu.tj